

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η απάντηση στο ερώτημα «γιατί οι άνθρωποι γίνονται ρατσιστές;» βρίσκεται στην 3η και στην αρχή της 4^{ης} παραγράφου του κειμένου (απόσπασμα: «Γιατί όμως ... τις ρατσιστικές απόψεις»). Τα αίτια έχουν ως ακολούθως:

- Η βαθιά ριζωμένη ψυχολογική διαδικασία που υπαγορεύει ότι, όσοι ανήκουν στην ίδια ή σε παρόμοια ομάδα με μας, θεωρούνται ακίνδυνοι, ενώ οι διαφορετικοί είναι εξ ορισμού επικίνδυνοι (αρχή της ομοιότητας) · επομένως, οι άνθρωποι φοβούνται το διαφορετικό διότι φοβούνται το επικίνδυνο.
- Αυτή καθαυτή η διαφορετικότητα, ακόμη και όταν έχει εξουδετερωθεί ο φόβος, εφόσον οι άνθρωποι κρίνουν τα διαφορετικά χαρακτηριστικά (π.χ. την εμφάνιση) ως κατώτερα και έτσι τα απορρίπτουν.
- Η αποσιώπηση του φαινομένου του ρατσισμού από την οικογένεια και το εκπαιδευτικό σύστημα, εφόσον, ότι δεν συζητείται, διασπείρεται περισσότερο στην κοινωνία, αντί να εξαλειφθεί.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι ειδικές αναφορές που υπάρχουν στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου είναι:

- Ο Ξένιος Δίας, που προστάτευε τους ξένους και ο αρχαίος θεσμός της φιλοξενίας, που θεωρούσε το πρόσωπο του ξένου ιερό ·
- η Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού ·
- οι στερεότυπες απειλές του τύπου «φάε τη σούπα σου, γιατί θα έρθει να σε πάρει ο αράπης».

Οι ειδικές αυτές αναφορές χρησιμοποιούνται από τη συγγραφέα για να διασαφηνίσουν τα νοήματα, να ενισχύσουν την αξιοπιστία των επιχειρημάτων και να εστιάσουν στις προβαλλόμενες θέσεις. Συγκεκριμένα:

- Η αναφορά στον Ξένιο Δία και στον αρχαίο θεσμό της φιλοξενίας λειτουργεί ως πρώτο μέλος της αντίθεσης ανάμεσα στο τότε και στο τώρα και επισημαίνει emphaticά τη διαφορά ανάμεσα στην αρχαία και τη σύγχρονη στάση απέναντι στους ξένους .
- Η Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού αποτελεί την αφορμή για να διατυπωθεί η βασική θέση του κειμένου, ότι δηλ. υπάρχουν στερεότυπα και ρατσιστικές συμπεριφορές, παρά το ότι ουδείς αμφισβητεί τη θέση περί ίσων δικαιωμάτων των ανθρώπων στη ζωή.
- Η απειλή του τύπου «φάε τη σούπα σου, γιατί θα έρθει να σε πάρει ο αράπης» επιστρατεύεται ως παράδειγμα στερεοτύπου που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά, καταλήγοντας μέρος της ψυχασύνθεσης των Νεοελλήνων.

Σημείωση: Στην απάντηση καταγράφονται και επεξηγούνται και οι τρεις (3) ειδικές αναφορές των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου, για λόγους πληρότητας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες, ωστόσο, καλούνται να επισημάνουν και να αιτιολογήσουν μόνο 2, όποιες επιλέξουν.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τα παράγωγα έχουν ως ακολούθως:

1. σήμανε → σήμανση → σημαντικός → σεσημασμένος
2. (αν) απορροφηθεί → απορρόφηση → απορροφητικός → απορροφημένος
3. αυξάνεται → αύξηση → αυξητικός → αυξημένος
4. δημιουργεί → δημιουργία → δημιουργικός → δημιουργημένος
5. δίνεται → δόση → δοτικός → δεδομένος

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η οικογένεια του προέδρου δίνει δουλειά στη Σοφία, προσλαμβάνοντάς την ως οικιακή βοηθό. Δεν της μιλούν ούτε της φέρονται βίαια, ωστόσο η στάση και η συμπεριφορά τους δείχνει περιφρόνηση: κατ' αρχάς η Σοφία τρώει μόνη της, στο

βοηθητικό τραπεζάκι της κουζίνας και όχι μαζί με τους υπόλοιπους («Στην κουζίνα παρατράπεζο»)- έπειτα, η κυρία του σπιτιού εκδηλώνει με μορφασμούς τη δυσαρέσκειά της, όταν τα παιδιά της Σοφίας τολμούν να εμφανιστούν στο σπίτι, όπου εργαζόταν η μητέρα τους («Αμέσως η Φράπα ...το προγούλι της»), και, το κυριότερο, μαζεύει μέσα αμέσως το δικό της παιδί, για να μην έλθει σε επαφή με τα παιδιά της Σοφίας («Έχει και αυτή Τα παιδιά μου» - στο απόσπασμα ας προσεχθεί ιδιαίτερα ο λεξιλογικός δείκτης «να μην τον μολύνουμε» και ο σαρκασμός του ύφους)- τέλος, η γιαγιά της οικογένειας αναλαμβάνει να ξεκαθαρίσει την κατάσταση, απευθυνόμενη προς τη Σοφία με ύφος προπετές, και λέγοντας ότι η ίδια είναι επιθυμητή στο σπίτι, ως εργαζόμενη, αλλά τα παιδιά της όχι, διότι θα κάνουν φασαρία και θα τους ενοχλήσουν στην ασθένεια και την κούρασή τους («Κι ύστερα Εντάξει;»).

Προφανώς η συμπεριφορά της οικογένειας του προέδρου προς την οικιακή βοηθό ερμηνεύεται ως ένα χαρακτηριστικό δείγμα κοινωνικού ρατσισμού: η πλούσια οικογένεια θεωρεί τη φτωχή χήρα και τα παιδιά της κατώτερα όντα και εκφράζει ανοιχτά την περιφρόνησή της, χωρίς καν να συνειδητοποιεί ότι δεν πράττει σωστά. Φυσικά τα αισθήματα του σύγχρονου αναγνώστη δεν μπορεί παρά να είναι θυμός και αγανάκτηση απέναντι στις αποκάλυπτες κοινωνικές διακρίσεις και τη ρατσιστική συμπεριφορά, πολύ περισσότερο εφόσον πρόκειται για ανθρώπους που ζουν στο ίδιο χωριό και έχουν, ως έναν βαθμό, κοινές προσλαμβάνουσες και εμπειρίες.